

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. VI. Sítne in Deo actus primus intelligendi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

*Veritas
essentiae,
Ens à se, non
constituere
Divinam
Essentiam.*

Attributis etiam Divinis distinguitur, statui in conceptu nequit Attributis cum Essentia communi. Conf. Ens primà divisione ab omnibus dividitur in *Increatum, & creatum, seu, à se, & ab alio*: Ergo cuiusque in divinis pradicatis convenit conceptus *Entis*, convenit etiam conceptus *increti, & à se*: Sed nullus negat in omni pradicato divino, quantumvis abstractè considerato, includi implicite conceptum *Entis*: Ergo in omni etiam pradicato divino includitur implicite *Increatum & Aseitas*, sicut in omni re & pradicato creato includitur implicite *Abaleitas*.

IX.
*Essentiam
Dei nonnulli
patuunt in
actuali in-
tellectione.*

Tertia denique sententia Essentiam Divinam consistere affirmat in actuali intellectione, eò scilicet quòd hic conceptus omnium in Deo sit perfectissimus, ac primus pradicatorum in Deo non transcendentium, & ad quem reliquæ Dei perfectiones velut Attributa, & Metaphysicæ proprietates consequuntur: Volitio enim imprimis ad intellectionem, ut realiter in creatis (nihil quippè volitum quin præcognitum) ita ratione nostrâ in Deo subsequitur: Voluntatem denique comitantur vel sequuntur alia Attributa in eâ fundata, *Iustitia, Misericordia, Omnipotentia, &c.* Primus ergo in Deo conceptus determinatus est *actualis Intellectus*; in eâ igitur Essentia Dei, Metaphysicè sumpta, convenientissimè statuitur. Ita Suarez in *Metaph. d. 30. l. 15. Concl. 3. & lib. 11. de Trin. c. 5. n. 16. Passolus l. p. q. 4. a. 2. dub. 7. n. 48. & 51. secuti Aureolum in l. d. 35. p. 1. a. 3.* Quam etiam sententiam tenet eruditissimus D. Caramuel in *Theologia rationali, Medit. 4. art. 4.* Citantur insuper Cajetanus, Capreolus, Ferrara, Bannez, & alii Thomistæ; sed hi nihil aliud dicunt, quàm gradum *intellectualis*, nostro concipiendi modo, ultimæ differentie locum in Deo tenere: quod non arguit Essentiam Dei Metaphysicè sumptam, in actuali intellectione sitam esse, ut mox videbimus.

*Pradicata
particularia
ratione no-
strâ sequuntur
intel-
lectionem.*

X.
*Valde proba-
bile est hac
sententia.*

Hanc sententiam ex omnibus hactenus relatis, maximè censo probabilem, & si planè non detur in Deo actus primus intelligendi, amplectendam. Prius ergo quàm de ea ferri iudicium possit, hæc quæstio est discutienda.

SECTIO SEXTA.

Sitne in Deo actus primus intelligendi.

I.
*Status que-
stionis.*

CONSTANS Theologorum, certissimâque sententia est, Deum realiter loquendo, esse suum intelligere, actualissimamque intellectionem secum habere identificatum. Quæstio ergo præsens est, utrum hæc rerum omnium scientia, hoc inquam perfectissimum Dei intelligere, ita in eo sit, ut actum primum, etiam ratione nostrâ, excludat.

II.
*Non est in
Deo ratione
nostrâ actus
primus pro-
ductivus
intellectionis
essentialis.*

Qua in re indubitatum apud omnes est, sicut re ipsa nullus est actus primus per modum veræ potentie à parte rei productivæ actualis intellectionis essentialis in Deo, utpotè que est essentialiter improducta: ita nec ratione nostrâ posse huiusmodi quidquam in eo concipi. Sicut eadem de causâ in Deo concipere nequimus rationem corporis, aut quid simile: esto enim penes intellectum sit in re quæpiam cum veritate concipere inadæquatè id quod in eâ est, non tamen quod in ea non est: foret enim actus falsus, objecto scilicet, prout est à parte rei difformis, nec pradicatum verè in Deo existens apprehendit, sed extraneum ei affingit.

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

Ulterius notandum, licet à parte rei omnia in Deo realiter sint unum, posse tamen intellectum, ut in aliis rebus, ita & in Deo varios conceptus inadæquatos formare diversarum, quæ in eo continentur, perfectionum, easque intentionaliter à se invicem dividere, *Iustitiam scilicet, Misericordiam, Intellectum, Voluntatem, Relationes, Essentiam, &c.* Cùm enim hæc perfectiones, quæ in rebus creatis sunt dispersæ, reperiantur in Deo in unum conjunctæ, sufficiens fundamentum præbetur intellectui ad illas in Deo distinguendas, & mentaliter separandas, nunc scilicet unam concipiendam, nunc aliam: sicut in pradicatis *Entis, Substantie, Viventis, & similibus*, fieri posse omnes fatentur, tum in divinis, tum in creatis.

III.
*Perfectiones
in Deo iden-
tificatas in-
tellectus in-
tentionaliter
possit divi-
dere.*

Prima itaque sententia negat in Deo concipi posse actum primum intelligendi, ab actuali intellectione distinctum: ita Aureolus in l. d. 35. a. 3. Gabriel ibidem, dub. primo: quam etiam sententiam latè probat, & nervosè defendit P. Herice, tract. 1. de Scientia Dei, disp. 2. cap. 3. Eandem opinionem tenet P. Hurtado disp. ult. *Metaph. l. 2. n. 22.* & ex recentioribus non pauci. Citatur etiam à nonnullis P. Suarez: de ejus tamen mente numero sexto.

IV.
*Prima sen-
tentia negat
in Deo actum
primum.*

Secunda sententia è contrario affirmat, esse ratione nostrâ in Deo intellectum per modum actus primi. Ita Vasquez l. p. d. 102. c. 1. & d. 119. c. 3. & alibi sæpè, Molina primapart. quest. 4. art. 4. Maratus tract. de Deo d. 44. sect. 4. Granado l. part. d. 1. de Scientia Dei, n. 5. Alarcontract. 2. de Scientia Dei, d. 1. c. 1. P. Arriaga l. p. d. 15. l. 3. estque frequentissima inter Theologos opinio.

V.
*Secunda sen-
tentia statuit
actum pri-
mum intel-
legendi in
Deo.*

Hanc etiam sententiam, licet à nonnullis pro contrariâ citetur, tenet apertè P. Suarez d. 30. *Metaph. sect. 15.* Esto namque à numero quarto usque ad duodecimum, neget Deo veram potentiam Physicam, seu vim producendi & recipiendi intellectionem essentialem, numero tamen 12. & 13. ait posse nos per rationem præcindere in Deo aliquid per modum radicis respectu intellectionis actualis: quod etiam sectione 16. numero 9. affirmat de voluntate, modo illud non concipiamus tanquam productivum aut receptivum intellectionis & volitionis: hoc enim, cùm in Deo non sit, concipi in eo nequit per conceptum inadæquatam: actus quippè præcisivus, ut sæpè dixi, non representat in re quæpiam id quod in ea non est, sed inadæquatè representat quod est. Unde P. Herice citatus fatetur tandem num. 21. Patrem Suarez esse in hac sententia.

VI.
*P. Suarez
admittit in
Deo actum
primum in-
telligendi.*

Mihi hæc in re probabilius videtur, cum auctoribus secundæ sententiæ, dari in Deo intellectum per modum actus primi, sive eum appellare quis velit cum quibusdam, potentiam intellectivam, siue cum aliis, vim & facultatem per modum radicis perceptricem objectorum. Hæc videtur mens S. Thomæ l. part. quest. 41. a. 4. ad tertium, ubi loquens de intellectione & volitione actuali in Deo, sic habet: *Respectu, inquit, horum actuum non potest salvari ratio potentie in Deo, nisi secundum modum intelligendi & significandi tantum, &c.* En ut S. Doctor concedit ratione nostrâ potentiam in Deo ad actualem intellectionem, quæ est ipsissima nostra conclusio. Et lib. 2. contra Gentes. c. 10. *Si aliquis, inquit, actiones Deo convenient que manent in agente, respectu illarum non dicitur in Deo potentia, nisi secundum modum intelligendi, non secundum rei veritatem: huiusmodi autem actiones sunt intelligere & velle.* Quod etiam alibi sæpè asserit: licet enim ubique neget dari in Deo potentiam effectivam

VII.
*Datur in
Deo intel-
lectus per mo-
dum actus
primi.*

*S. Thomas
atruit in
Deo actum
primum in-
telligendi.*

TOMVS I. effectivam & receptivam actualis intellectio- nis, ait nihilominus posse ratione nostrâ in eo concipi principium aliquod radicale intelligendi, in quo actualem intellectio- nem & volitionem esse ait, tanquam operationes immanentes.

SECTIO SEPTIMA.

Declaratur alterius, & probatur ratio actus primi in Deo.

I. In actu primo intelligendi in genere, tria præcipua recipiuntur.

Præcipuum in actu primo intelligendi.

II. Alia Dei attributa habent ali- quid per modum radicis, Ergo & actualis intellectio.

III. Essentia Divina est aliquo modo radix relationum.

Intellectio est quodam modo radix volitionis.

VT ergo declaratur quo pacto, seclusis imperfectionibus, sit in Deo actus primus, seu principium radicale intelligendi, notandum, in actu primo intelligendi generatim sumpto, tria potissimum reperiri. Primum est virtus, Physicè actualis intellectio- nis productiva: hanc autem, ut dixi, certissimum est in Deo respectu intellectio- nis essentialis non reperiri, quæ nimirum essentialiter est improducta. Secundum est, virtus intellectio- nis receptiva; & hic similiter conceptus à Deo quàm longissimè removendus, utpote qui apertam involvit imperfectionem. Tertium denique, & præcipuum in principio radicali intelligendi, est vis quædam perceptiva objectorum, ab actuali intellectio- ne repræsentatorum: cum ergo non minùs hoc Deo competat, quàm animæ vel Angelo, poterit hæc ratio mente in Deo præscindi ab intellectio- ne actuali tanquam id quod denominatur intelligens, & percipiens objectum; sicut etiam in anima & Angelo ejusmodi concipi ratio potest. Hunc itaque conceptum sic præcisum, vocamus actum primum, ac virtutem & facultatem intelligendi, seu radicem intellectio- nis actualis, non productivam aut receptivam, sed aptam ab illâ denominari, eamque essentialiter exigentem.

Quod ergo hujusmodi aliquid reperiri in Deo possit, probatur ex aliis Dei Attributis, *Iustitia, Misericordia, &c.* respectu quorum, in communi Theologorum sententia, Natura seu Essentia Divina habet se instar radicis, quæque per modum quasi substrati varias ab illis denominationes accipit: ergo & aliquid ejusmodi dari in Deo sine incommodo potest respectu actualis intellectio- nis, quodque denominationem intelligentis ab eâ recipiat, sicut à misericordia recipit denominationem misericordis, & sic de aliis. Quod verò hic ratione nostrâ sit actus primus, videtur manifestum: inprimis enim non est actus secundus intelligendi, cum ab actuali intellectio- ne præscindatur: deinde est aptitudo ad recipiendam ab intellectio- ne actuali denominationem intelligentis, & percipiendus objectum: nihil ergo ei deest ad actum primum intelligendi.

Conf. Absoluta in Deo secundum omnes, sunt priora relativis: unde essentiam concipimus ut aliquo modo radicem relationum. Relatio itaque Paternitatis sequitur ratione nostrâ ad Naturam, eique suam tribuit denominationem, & tamen Natura nullo modo est principium, vel effectivum relationis Paternitatis, utpote essentialiter improducta, vel receptivum. Conf. secundò: Intellectio actualis in Deo, est aliquo modo ratione nostrâ radix Logica volitionis actualis, ut cum S. Thoma 1. part. quest. 19. art. 1. Corpore, communis habet Theologorum sententia. Sicut ergo intellectio concipi potest ut aliqua ratione prior volitione secum identificata, quidni ad ipsam etiam intellectio- nem concipi aliquid cum fundamento

poterit, ut eâ aliquo modo per rationem prius, quantumvis realiter cum illa identificetur.

Secundò probatur Conclusio: Si quid obstat quo minùs concipi in Deo possit hujusmodi actus primus, est ob imperfectionem aliquam, quam involveret: sed nullam involvit: ergo, probatur minor: imperfectio hæc esset potentialitas respectu actualis intellectio- nis; sed nulla est in hoc potentialitas, ergo: minor hæc probatur: licet enim conceptus ille objectivus sit actus primus, ac radix, & aliquo modo potentia respectu intellectio- nis actualis, non tamen est in potentia respectu illius; hoc namque sonat vel quòd eam actu non habeat, vel saltem quòd possit non habere, quorum tamen hic neutrum reperitur: essentialiter quippe illam habet: sicut Essentia non est in potentia ad Relationes, & alia Attributa, esto per rationem ab iis præscindi possit, tanquam quid aliquo modo illis prius.

Non rectè ergo contra actum primum hoc modo explicatum infert P. Herice citatus, actum primum non distingui à secundo: clarissimè enim distinguitur: sicut namque in creatis est actualis intellectio, quæ tribuit ut quo denominationem intelligentis, & aliud realiter distinctum quod denominationem illam recipit ut quod; ita in Deo ratione nostrâ duos cum fundamento distinguere conceptus possumus, actualem scilicet intellectio- nem, quæ ut quo tribuit denominationem intelligentis, & aliud ratione distinctum, quod eam ut quod recipit: hic verò conceptus formaliter in actuali intellectio- ne non reperitur.

Nec etiam urget, quod opponunt nonnulli, Deum scilicet essentialiter esse actu intelligentem, ergo in eo nullus est actus primus. Hoc, inquam, non urget; solum enim probat, non posse dari in Deo actum primum realiter à secundo distinctum, seu ita, ut possit sine actuali intellectio- ne existere; non tamen probat, non posse duos hujusmodi inadæquatos in eo conceptus per intellectum distinguere, & non realiter, sed intentionaliter, ab invicem separari. Sicut *Eus* idem sonat quod potens, seu aptum existere, estque, nemine negante, conceptus communis Deo & creaturis, licet in Deo non possit; non actu existere, in creaturis verò ita potest existere, ut possit non existere. Quemadmodum ergo hic, licet Deus essentialiter actu existat, abstracti nihilominus secundum omnes potest conceptus *Entis*, seu potentis, vel apti existere, communis Deo & rebus creatis; ita abstracti similiter poterit conceptus potentis, seu apti recipere denominationem intelligentis, esto essentialiter actu intelligat.

Objicies, (estque præcipua difficultas in hac materia) Deus est actus purus, ergo nihil admixtum habere debet potentia nec actus primi: potentia quippe necessariò potentialitatem, potentialitas imperfectionem involvit. At sanè hoc opponi videtur communi Theologorum sententia; apud quos nihil frequentius, quàm ut rationem potentia in Deo admittant, saltem ratione nostrâ: sic namque loquitur S. Thomas, ut scet. precedente vidimus, numero septimo, & alii passim.

Hinc Pater Suarez disp. trigesima Metaphysicæ, Sectione decima-quinta numero nono, & sectione decima-sexta numero undecimo, cum aliis docet, esse in Patre intellectum per modum potentia respectu Filii, & in Patre & Filio voluntatem per

IV. Actus primus in Deo nullam arguit imperfectionem.

Aliud est, esse potentiam, et ad in potentia.

V. Declaratur ulterius, quo modo hic actus primus distinguitur à secundo.

VI. Non obstat actui primo, Deum esse essentialiter actu intelligentem.

Non magis repugnat Deo conceptus actus primi, quàm conceptus Entis.

VII. Obij: Deus est actus purus, Ergo non est actus primus.

VIII. Potentiam aliquam in Deo statuit possum Theologi.